

SVERIGES
SKOLLEDARFÖRBUND

u.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till:
anita.carlstedt@regeringskansliet.se

Stockholm 2021-04-08

U2020/06271

Remissvar Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk. (SOU 2020:66)

Inledning

Utredaren har haft i uppgift att analysera förutsättningarna för att elever i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) ska kunna erbjudas en utbildning av god kvalitet som motsvarar elevernas behov och förutsättningar samt förbättra genomströmningen inom sfi. Sveriges Skolledarförbundet ser att det finns uppenbara brister i måluppfyllelsen inom sfi idag, varför reformer är nödvändiga. Enligt förbundet har utredaren dock sällan lyckats tydliggöra att de förändringar som föreslås kommer att få de förväntade effekterna.

Ett av de största problemen inom sfi idag är den allt för höga avhopsfrekvensen. Det är en verksamhet som präglas av en betydande rundgång där elever inte kommer vidare till fortsatta studier i den takt som vore önskvärt för såväl individen som för samhället. Som grund för sina förslag har utredaren uppfattningen att avhoppet i första hand sker pga bristande kvalitet i utbildningen. Förbundet vill hävda att avhopp sker av många olika anledningar varav ett flertal kan vara fullt legitima för den enskilda eleven i den specifika situationen. Sammantaget ser förbundet sällan att utredarens förslag på ett konstruktivt sätt kopplar till denna senare utmaning.

Sveriges Skolledarförbundet lämnar sina synpunkter i anslutning till de olika förslagen i varje enskilt avsnitt.

Avsnitt 5 Styrning och ansvarsfördelning

Sfi är sedan en tid tillbaka en del av kommunal vuxenutbildning. Någon utvärdering av om den reformen inneburit någon kvalitetshöjning i sfi gör inte utredaren, vilket Sveriges Skolledarförbundet ser som en brist. Många av utredarens förslag drar mot att styrningen av sfi mer ska likna den av annan utbildning. För att kunna bedöma om det är en framgångsrik väg hade en utvärdering av den tidigare reformen varit relevant.

SVERIGES SKOLLEDARFÖRBUND

VASAGATAN 48 • BOX 3266 • 103 65 STOCKHOLM • TELEFON 08-567 062 00
ORG.NR. 802003-0626 • STYRELSENS SÄTE STOCKHOLM • INFO@SKOLLEDARNA.SE • WWW.SKOLLEDARNA.SE

Utredningens förslag

- Utredaren anser att de förändringar som behöver göras beträffande styrning och ansvarsfördelning ska göras med utgångspunkt i dagens system och regelverk.

Sveriges Skolledarförbund ser det som positivt att utredaren inte föreslår ett system med fristående skolor inom vuxenutbildningsområdet.

- Utredaren föreslår att Skolinspektionen ska ges ett stärkt uppdrag och även rikta tillsyn mot verksamhetsnivån samt att Skolverket ska ta fram stödmaterial för upphandling och allmänna råd för systematiskt kvalitetsarbete med fokus på Komvux.

Sveriges Skolledarförbund har inget att invända mot förslaget.

- SCB ska överväga att samla in annan statistik för Komvux än vad de gör idag, där kostnadsposterna är identiska med grund- och gymnasieskolan. Särskilt bedöms posten ”övrigt” som innehåller administration, behöva synliggöras.

Sveriges Skolledarförbund har inget att invända mot förslaget.

- Utredaren föreslår att sfi inte längre ska redovisas som en klumpsumma utan fördelas på lämpliga kostnadsposter i likhet med övrig komvux.
- Utredaren föreslår att Skolverket ska säkerställa att personalstatistik om sfi och övrig komvux alltid ingår i den samlade information om pedagogisk personal som sammanställs och publiceras. Även i övrigt vill utredaren ställa samma krav på statistiken gällande sfi/komvux som inom grundskola/gymnasieskola.

Sveriges Skolledarförbund anser att utredaren inte på ett trovärdigt sätt beskriver på vilket sätt ytterligare nedbruten information kommer att förbättra situationen med återkommande avhopp inom sfi. Då uppgiftsinsamling kräver omfattande resurser för att statistiken ska bli användbar avråder förbundet från bred uppgiftsinsamling som inte har något tydligt syfte.

- Utredaren föreslår att Skolverket får i uppgift att följa upp hur betygssättningen korrelerar med resultat på nationella prov inom sfi samt hur stor andel av utbildningen som bedrivs via distansundervisning.

Sveriges Skolledarförbund avråder från förslaget av liknande skäl som för ovanstående två förslag.

Avsnitt 6 KSA – ett kommunalt språkansvar

Utredaren ser att samma organisation som finns inom kommunerna för att följa upp det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) kan användas för ett liknande kommunalt språkansvar, KSA.

Utredningens förslag:

- Utredaren föreslår att ett kommunalt språkansvar, KSA, ska införas och regleras i skollagen. Inom ramen för KSA skärps kraven på varje kommun att aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och att motivera dem att delta, och att fullfölja. Kommunen ska dokumentera sina insatser.

Sveriges Skolledarförbund driver frågan om ett ökat statligt ansvar för finansiering och arbetsgivarskap i Sveriges utbildningssektor. I det sammanhanget har förbundet uppmanat regeringen att även låta utreda det framtida huvudmannaskapet för vuxenutbildningen.

Om vuxenutbildningen även fortsättningsvis kommer att ligga under kommunalt huvudmannaskap ser Sveriges Skolledarförbund ett kommunalt språkansvar som en intressant utvecklingsväg.

- Utredaren föreslår att elever ska få rätt att bli mottagna i sfi som anordnas av en annan kommun än hemkommunen om det finns särskilda skäl.

Sveriges Skolledarförbund har inget att invända mot förslaget.

- Utredaren föreslår att rätten till sfi ska gälla fyra år från det datum eleven för första gången tagits emot. Föreligger särskilda skäl kan tiden förlängas. Huvudmannen kan också besluta att utbildningen ska upphöra tidigare.

Sveriges Skolledarförbund avråder från förslaget. I remissvar på tidigare utredningar har förbundet tydliggjort vikten av att tid i utbildning ska avgöras utifrån vad som är optimalt mot bakgrund av målet för utbildningen och elevens förutsättningar. Standardiserade mått kan fungera som riktmärken men utrymme måste alltid finnas för avvikelser baserade på en professionell lärares

bedömning. Utredaren har inte lyckats göra trovärdigt på vilket sätt en tidssättning förbättrar kvaliteten och genomströmningen i utbildningen.

Avsnitt 7 Vägledning och studieplanering

Utredaren lämnar ett antal detaljerade förslag på hur utbildning i sfi ska administreras. Sveriges Skolledarförbund avråder från införandet av föreskrifter på detaljnivå då sådana snabbt blir inaktuella.

Förbundet ifrågasätter även om utredarens förslag gällande överlämnande av den individuella studieplanen till en ny huvudman är förenligt med gällande lagstiftning.

Avsnitt 8 Fastställd kurs tid och verksamhetspoäng i sfi

Utredaren menar att avsaknaden av fastställd kurs tid och att resultatet redovisas genom timmar till betyg snarare än poäng och andel godkända elever, bidrar till de problem med att kvalitetssäkra sfi som finns. Kommuner gör olika bedömningar vilket anses leda till bristande likvärdighet.

Utredningens förslag:

- Utredaren föreslår att ett system med fastställda kurs tider för respektive kurs och per studieväg ska införas i sfi. Kurs t iderna anges i form av verksamhetspoäng enligt samma system som för komvux. Garanterad undervisningstid på 15 h per vecka kvarstår och 1 undervisningstimme är lika med 1 verksamhetspoäng.

Sveriges Skolledarförbund uppfattar att utredarens förslag är starkt präglade av tanken att kvalitetsproblemen inom sfi i första hand ska mötas genom mer och annat stöd i studiesituationen. Enligt förbundets uppfattning finns det absolut ett sådant behov, men det finns samtidigt en stor kvalitetsproblematik kopplad till de upprepade studieavbrott som sker av andra orsaker. Det är mer osäkert om utredarens förslag kommer att minska dessa studieavbrott.

Sveriges Skolledarförbund har även här samma invändning som mot förslagen under avsnitt 6. Standardiserade mått kan användas som riktmärken men utrymme måste alltid finnas för avvikelser.

Avsnitt 9 Digitala studieformer

- Utredaren föreslår att distansundervisning får användas under utbildning i sfi efter önskemål från elev, om eleven av personliga skäl avseende avstånd till skola, arbete eller hälsa har behov av sådan undervisning samt huvudmannen bedömer att eleven har förutsättningar att tillgodogöra sig sådan undervisning.

Sveriges Skolledarförbund avråder från förslaget. Valet av att kunna följa en utbildning på distans måste kunna vara öppet för fler elever utan att de för den skull har personliga skäl av den art som anges i utredarens förslag.

Avsnitt 11 Kompetens

Utredaren har haft i uppdrag att föreslå åtgärder för ökad kompetens när det gäller vuxnas andraspråksutveckling och lärande hos samtliga lärarkategorier och skolledning.

Utredningens förslag

- Utredaren föreslår att Skolverket ska ge lärosäten i uppdrag att utforma och erbjuda högskolepoänggivande kurser för ökad kvalitet i undervisning av elever med svenska som andraspråk inom komvux. Kurserna ska vara avsedda både för huvudmän, rektorer och lärare inom följande områden:
  - Systematisk verksamhetsutveckling
  - Kurser för behörighet för sfi-undervisning
  - Språk- och kunskapsutvecklande arbete
  - Språk- och yrkeskunskapsutvecklande arbete
  - Kartläggning och bedömning för undervisning i sfi

Statlig ersättning till kommunerna ska utgå för deltagande i kurserna.

Sveriges Skolledarförbund avråder från utredarens förslag med hänvisning till att rektorsprogrammet redan är obligatoriskt även för rektorer inom Komvux.

I de planerade, och förhoppningsvis snart realiserade, professionsprogrammen för lärare och rektorer finns dock en självklar plats för fördjupningsstudier inom de områden som utredaren lyfter fram.

- Utredaren instämmer i komvuxutredningens förslag om att Skolverket ska utforma ett nationellt skolutvecklingsprogram med ett innehåll som

syftar till ökad kvalitet i undervisning av elever med svenska som andraspråk inom komvux.

Sveriges Skolledarförbund har inget att invända mot förslaget.

- Regeringen ska ge en aktör i uppdrag att utforma en plan för hur högre behörighetskrav ska införas för lärare i sfi och sva på grundläggande nivå i komvux. Validering ska ingå som ett medel.

Sveriges Skolledarförbund avråder från förslaget. I dagsläget finns en stor brist på behöriga lärare inom sfi. Höjda behörighetskrav skulle innebära ytterligare ökad obehörighet. Förbundet anser också att en utbildad lärare i svenska är utbildad för att undervisa elever oavsett vilken nivå av sitt lärande eleven befinner sig på. I stället för höjda behörighetskrav rekommenderar Sveriges Skolledarförbund fortbildning för lärargruppen med fokus på de perspektiv som utmärker undervisning och lärande inom sfi.

Avsnitt 13 Ikraftträdande

- Utredaren föreslår att ändringar i skollag och förordning ska träda i kraft 1 jan 2022 och tillämpas på utbildning från 1 juli 2022.

Sveriges Skolledarförbund har inget att invända mot förslaget.

Med vänlig hälsning

Sveriges Skolledarförbund

Matz Nilsson
Förbundsordförande